



Bolvári-Takács Gábor

Nádasi Myrtil visszaemlékezései¹

Nádasi Ferenc (1893 – 1966) balettmesteri munkássága meghatározó jelentőségű a hazai balettművészet történetében. 1937. szeptember 1-jei belépése az operaházi balettkola történetének minőségi fordulópontját jelentette. Nem véletlen, hogy az 1965-ig Kossuth-díjjal kitüntetett balettművészek – a koreográfus Harangozó Gyula kivételével – valamennyien Nádasi-növendékek voltak.²

Nádasi életútja jól dokumentált. Pályájának önálló tanulmány formájában történő méltatása, Vályi Rózsi tollából, már életében megtörtént.³ Lugossy Emma 1977-ben tette közzé róla szóló közleményét.⁴ Körtvélyes Géza életrajzi összefoglalása 1993-ban látott napvilágot.⁵ A mester pályaképehez fontos adalékokkal szolgáltak a feleség, Nádasi Marcella visszaemlékezései. Ezek több részletben, illetve formában jelentek meg 1966-ban, 1979-ben, 1984-ben, illetve 1986-ban.⁶

Az összképet jól kiegészítették leányuk, Nádasi Myrtil 1993-ban közzétett gondolatai.⁷ A rövid visszatekintés az évek során terjedelmes memoárrá bővült, amelyet a szerzője először Angliában publikált. A sokak által várt magyar kiadás, Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött címmel, 2012 tavaszán jelent meg.⁸

A kötet célja csak kisebb részben a szülők előtti tisztelgés. Nádasi Myrtil emlékirata alapvetően szubjektív, néhol kifejezetten intim és érzelmes pályakép, de emellett tudományos elemzésre is alkalmas társadalmi-művészetpolitikai korrajz, reális történelmi háttérábrázolással, ok-okozati összefüggéseket feltáró esetleírásokkal, kiegészítve mindezt a pályatársak portréival. A szöveghez számos fénykép társul. Nem meglepő tehát, hogy a kötet 2012. május 10-ei, vígszínházi sajtóbemutatóján, a méltatásra felkért kor- és pályatársak (Bálint András színművész, rendező, Halász Judit színművész, Marton László rendező és Szakály György balettművész) más-más dimenziókat ragadtak meg, más-más részeket tartottak érdekesnek, illetve figyelemre méltónak.

Nádasi Myrtil 1944-ben született. Életének indulására a családi környezet meghatározó befolyást gyakorolt, nyolcévesen az Állami Balett Intézet növendéke lett, ahol – édesapja tanítványaként – 1961-ben diplomázott. (Ez volt a mester utolsó évfolyama.) A tízfős osztályban végzett Aradi Mária, Bognár Ildikó, Farkasházy Klára, Imre Zoltán, Handel Edit, Nagy Katalin, Nagy Zoltán, Pártay Lilla és Sterbinszky László is. Myrtilt azonban erősebben csábította a prózai színpad. Már növendékként fellépett a Vígszínházban, amely később le is szerződtette. Szerepeiről, színházi élményeiről a kötetben bőségesen olvashatunk. E szűk egy évtizedes színházi periódusát

¹ Készült az OTKA K81672 számú kutatás keretében.

² Bolvári, 2009.

³ Vályi, 1956.

⁴ Lugossy, 1977.

⁵ Körtvélyes, 1993.

⁶ Körtvélyes, 1966., Nádasi, 1979., Nádasi, 1984. Nádasi, 1986.

⁷ Nádasi M, 1993a.

⁸ Nádasi M, 2012.



a hazai színháztörténet meglehetősen mostohán kezelte, Myrtil sem az 1969-es Színházi kislexikonban, sem az 1994-es Magyar színházművészeti lexikonban nem szerepel.⁹

Sokkal jobban odafigyelt rá a filmszakma: önálló szócikkei, szerepei megtalálhatóak az 1973-as Új filmlexikonban, az 1983-as Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben című kötetben, és a 2005-ös Magyar filmlexikonban.¹⁰ Ennek oka az, hogy 1959-től 1965-ig hat mozifilmben és négy tévé- illetve rövid játékfilmben játszott. Közülük is kiemelkedik a sematikus hagyományokkal szakítani próbáló, Gertler Viktor által rendezett, 1960. január 7-én bemutatott Vörös tinta, amelynek gyerek-főszereplője az általa alakított Ács Kati. A film az ő szemszögéből mutatja be az osztályfőnöke (Vass Éva), és a szintén ebben az általános iskolában rajztanárkodó apja (Pálos György) között kialakuló szerelmet. A film csúcspontján Ács Kati Nyilas Misit idéző monológgal fakad ki a hazug iskola ellen – nem nehéz felismerni a forgatókönyvíró Szabó Magda debreceni kötődését. A tanárnő végül a gyermek érdekében átlépi saját árnyékát, vidékre távozik. A döntésében szerepet játszik a diszkrét és humánus igazgató, miközben a filmben sem a pártról, sem a szakszervezetről nem esik szó. A szereplők hús-vér emberek, s nem stilizált embertípusok, mint az ötvenes évek korábbi filmjeiben. A rendező fontos szerepeket osztott a kifejezetten polgári gyökerű Makay Margitra, Tímár József és Apáthy Imrére. A film nem valamiféle szocialista realista erkölcsi példázat volt, hanem a konszolidálódó Kádár-rendszer jelképe, ahogyan az egyik filmbeli szereplőt jellemzik: „azt mondja, amit kell, és azt hiszi, amit akar”. A Vörös tintát a moziban 1976-ig két és fél millióan látták. Myrtil utolsó hazai közönségsikerét Várkonyi Zoltán 1965. április 1-jén bemutatott szuperprodukciónak, A kőszívű ember fiaiban aratta, Lángy Aranka szerepében.

Nádasi Myrtil 1965-ben férjhez ment a Londonban élő Sásdy Péter tévéfilm-rendezőhöz és Angliába költözött. Ezután Mia Nardi néven épített új színészkariert. Közel harminc évvel később lépett újra magyar színpadra: a Játékszín 1993-ban tűzte műsorra A macska és a kanári című angol krimi-vígjátékot, amelyben főszerepet kapott, mások mellett Gábor Miklós és Szakály György partnereként. Pár évvel korábban a hazai filmvásznon is feltűnt: András Ferenc 1991. október 4-én bemutatott, Az utolsó nyáron című filmjében játszott.

A kötet szerkezete leképezi a szerző belső világát. Az előszó címe Bemelegítő, a szülők származásáról, indulásáról az Előkészítő című fejezet szól. A könyv két „felvonása” közül az első a memoár angol változatának magyar fordítását tartalmazza, a jóval rövidebb második pedig kifejezetten a magyar kiadás számára készült, életút-epizódokat felvillantó kiegészítés. Szemléletesek az első „felvonás” fejezetcímei is: Pas de deux, A rúdtól a közép-re, Grand jeté a hírnévhez, Sasszé jobbra és leköszönés stb.

Nádasi Myrtil memoárja a Magyar Táncművészeti Főiskola A magyar táncművészet nagyjai című sorozatának harmadik kötete. A széria első darabja 1993-ban éppen az általa szerkesztett ún. Nádasi-emlékkönyv volt, ezt követte 1994-ben a Harangozó Gyula emlékkönyv.¹¹ A mostani kiadvány megjelenéséhez a főiskola munkáját támogató Noverre Táncművészeti Alapítvány is hozzájárult.

⁹ Hont, 1969., Székely, 1994.

¹⁰ Ábel, 1973. II. 192. Papp, 1983. 258., Veress, 2005. I.. 739–740.

¹¹ Nádasi M, 1993b, Szűdy, 1994.

**Irodalomjegyzék****Ábel**

1973 *Új filmlexikon*. Szerk.: Ábel Péter. Budapest, Akadémiai, 1973.

Bolvári

2009 Bolvári-Takács Gábor: Kossuth-díj tánclépésben. A magyar táncművészet kiválóságai. In: *Táncművészet*, (2009) 1. sz. 27 – 29.

Hont

1969 *Színházi kislexikon*. Szerk.: Hont Ferenc. Budapest, Gondolat, 1969.

Körtvélyes

1966 Körtvélyes Géza: Nádasi Ferencről – Nádasi Marcellával. In: *Táncművészeti Értesítő*, (1966) 3. sz. 59 – 63.

Körtvélyes

1993 Körtvélyes Géza: Nádasi Ferenc helye és szerepe a magyar balettművészet történetében. In: *Tánc tudományi Tanulmányok*, (1992 – 1993) 5 – 16.

Lugossy

1977 Lugossy Emma: Nádasi Ferenc, a balettmester. In: *Tánc tudományi Tanulmányok*, (1976–77) 82 – 118.

Nádasi

1979 Nádasi Marcella: Életem és a balett. In: *Táncművészeti dokumentumok*, (1979) 20 – 49.

Nádasi

1984 Nádasi Marcella: Így volt, jól emlékszem... In: *Táncművészeti dokumentumok*, (1984) 61 – 71.

Nádasi

1986 Nádasi Marcella: Jegyzetek Nádasi Ferenc tanítási módszeréről. In: *Táncművészeti dokumentumok*, (1986) 47 – 49.

Nádasi M

1993a Nádasi Myrtil: Apám. In: *Nádasi Ferenc 1893 – 1966. Emlékezések a mester születésének 100 éves évfordulójára*. Szerk.: Nádasi Myrtil. Budapest, Magyar Táncművészeti Főiskola, 1993. 19 – 29.

Nádasi M

1993b *Nádasi Ferenc 1893 – 1966. Emlékezések a mester születésének 100 éves évfordulójára*. Szerk.: Nádasi Myrtil. Budapest, Magyar Táncművészeti Főiskola, 1993.

Nádasi M

2012 Nádasi Myrtil: *Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött*. Budapest, K.u.K., 2012.

**Papp**

1983 *Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben*. Szerk.: Papp Sándor. Budapest, Mafilm-Mokép-MFI, 1983.

Székely

1994 *Magyar színházművészeti lexikon*. Szerk.: Székely György. Budapest, Akadémiai, Budapest, 1994.

Szúdy

1994 *Harangozó Gyula emlékkönyv*. Szerk.: Szúdy Eszter. Budapest, Magyar Táncművészeti Főiskola, 1994.

Vályi

1956 Vályi Rózsi: Nádasi Ferenc, a magyar balett érdemes művésze. In: *A magyar balett történetéből*. Szerk.: Vályi Rózsi. Budapest, Művelt Nép, 1956. 286–308.

Veress

2005 *Magyar filmlexikon*. Szerk.: Veress József. Budapest, Magyar Nemzeti Filmarchívum, 2005.